

3. "DET GAMLE SAMFUNN". FISKERSTEDET ORKEDALSØREN, 1801 - 1867.

Ved inngangen til det 19. århundre besto samfunnet på Orkedalsøren av de to tettbebyggelsene Nervigs- og Hovsøren og gårdene Nervig og Hov med til sammen fire husmannsplasser. Strandsitterne utgjorde majoriteten i dette samfunn, og som vi skal se var de fleste fiskere, men de som hadde jord utnyttet også denne ressurs.

Orvar Löfgren har i sin artikkel "Potatisfolket levde av nästan ingenting", gitt et eksempel på strukturen i en strandsitterfamilies økonomi. (1) Deres egenproduksjon var basert på å utnytte de marginale ressursene som bøndene ikke utnyttet, fiske ved kysten, nyrydding av utmarken ved havet, oppsamling og utnytting av lyng, gras, vrakved, tang samt plukking av bær og fanging av småvilt. Denne egenproduksjon skjedde på bøndenes premisser. Leien av jorden ble betalt med penger, som ble skaffet til veie ved salg av fisk, dagarbeid, håndarbeid osv., eller ved pliktarbeid. Gjennom salg av fisk og håndverksprodukter til fiskeoppkjøpere, handelsmenn og bønder, ble strandsitterhusholdningene knyttet til fjernmarkedene og en del av et økonomisk system som strakte seg langt utenfor hjembygden. (2) Vi skal i det etterfølgende undersøke om beskrivelsen også er dekkende for hele eller deler av strandsittersamfunnet på Orkedalsøren i tiden frem mot midten av det 19. århundre.

Bjørn Olsen har i sin undersøkelse påvist at det var sammenheng mellom produksjon og økonomi på strandstedet og befolkningsveksten i tiden fra 1665 til 1801. (3) Hvorvidt dette også var tilfelle i tidsrommet 1801 - 1867 er blant de spørsmål jeg håper å kunne gi et svar på.